

EEN HISTORISCH MYSTERIE

Onderwijzen is als koken op een tien-pits fornuis. En het lijkt wel of er elk jaar meer van de docent wordt gevraagd. Opbrengstgericht, coöperatief, 21st century skills: de ingrediënten voor mooie lessen zijn oneindig. Maar de ingrediënten kennen, is nog geen maaltijd. Ron Meijer, docent geschiedenis en Sara ten Kate, tweedejaarsstudent KPZ geven je een goed recept om kinderen historisch te leren redeneren.

Vraag het de gemiddelde Nederlander en hij zal zeggen dat geschiedenis vroeger is of misschien de beschrijving van wat er vroeger is gebeurd. Maar geschiedenis in een schoolse context is meer dan dat. Geschiedenis is dan de studie van het verleden. Het is actief. Er moet wat gebeuren. Geschiedenis moet je doen door gebruik te maken van bronnen, door historisch te denken en met elkaar te redeneren; historisch denken en redeneren is een van de pijlers van goed geschiedenisonderwijs. Leerlingen zouden vragen aan medeleerlingen en leraar moeten stellen, antwoorden in bronnen moeten vinden en deze bronnen beoordelen op bruikbaarheid, bediscussiëren en verbanden leggen. Kortom, leerlingen moeten meer nadenken tijdens de geschiedenisles dan ze nu vaak doen. Het is niet alleen 'knowing history', maar vooral 'doing history'. Dit klinkt als een maaltijd een Michelinster waardig, maar hoe doe je dat in de praktijk? Dit kun je doen met een mysterie als werkvorm. Een werkvorm die leerlingen enthousiasmeert, waarin leerlingen met bronnen werken (het is nota bene een kerndoel) en met elkaar de geschiedenis reconstrueren.

EEN MYSTERIE

Een mysterie is een 'who done it'. We zijn gewend aan een verwerking ná de uitleg, maar een mysterie is onderzoekend leren. Dus je begint met een vraag. Een vraag die leerlingen voor een raadsel stelt. Een

mysterie is een soort uitgeschreven escape room; een puzzel waarin leerlingen met behulp van bronnen tot het juiste antwoord komen. Pas daarna ga je verdiepen en verbreden, want de interesse ontstaat juist door de werkvorm. Kijk maar naar het prehistorisch mysterie hieronder. Je ziet heel eenvoudige zinnen (in de klas is het mooier om korte teksten uit oorspronkelijke bronnen te gebruiken) die je natuurlijk kunt verrijken met afbeeldingen etc. De op te lossen vraag kun je natuurlijk ook nog in een context plaatsen en spannender maken.

ARCHEOLOGEN ONTDEKKEN EEN PREHISTORISCH VERBLIJFPLAATS, MAAR WOONDEN HIER JAGERS OF BOEREN?

De mensen hier maakten vuur om hun eten te braden	Boeren aten niet elke dag vlees, want ze hadden geen grote vleestapel
Jagers trokken rond als het voedsel in de omgeving moeilijker te vinden was	Vuursteen werd gebruikt voor de jacht en niet om vuur mee te maken
Boeren waren blij als er jonge dieren geboren werden	Als een kalf geboren wordt, weegt het ongeveer 40 kg. Na één jaar weegt het ongeveer 350 kg
Vlees van oude dieren is minder lekker dan vlees van jonge dieren	Jonge dieren rennen niet zo hard als oude dieren
Archeologen vinden vooral botten van jonge dieren	

Waarschijnlijk gebruik je niet alle bronnen en het antwoord kun je vinden door verschillende bronnen met elkaar in verband te brengen. Nu ben je bezig geweest met de reconstructie van het verleden en dat is waar het om zou moeten gaan bij de geschiedenislessen. Geschiedenis is een puzzel van bronnen en je les zou puzzelen moeten worden. Het klopt wat je nu denkt... het is inderdaad heel veel werk om dit te maken, maar dat is je kerstmaaltijd ook. En een andere overeenkomst is dat je voor al je inspanning veel terug krijgt, zoals je leest in het onderstaand interview met tweedejaars student Sara. Zij voerde een mysterie uit in haar stageklas, groep 8 van de Gerardus Majella in Broekland.

Waarover ging het mysterie?

'De vraag die ik stelde was: 'Jacob van Doorne is dood. Wat is er met Jacob van Doorne gebeurd?' Jacob van Doorne is een fictief persoon die op een VOC-schip werkt. De leerlingen moesten door middel van het lezen van bronnen en dagboekfragmenten erachter komen wat er met Jacob gebeurd was. Door het lezen van de bronnen kwamen de leerlingen erachter hoe de leefomstandigheden op een VOC-schip waren - heel beroerd dus - en hoe Jacob aan zijn einde is gekomen.'

Was het veel werk om een mysterie te maken?

'Het maken van een mysterie is wel even puzzelen. Je moet er natuurlijk voor zorgen dat jouw mysterie past bij het thema waar de leerlingen mee bezig zijn. Verder wil je ook dat de leerlingen vakinhoudelijk veel van het mysterie opsteken. Je verdiepen in het onderwerp en het zoeken van goede bronnen is hierbij erg belangrijk. Dit neemt dan ook redelijk veel tijd in beslag. Ik heb een paar dagen gedaan over het vinden van goede bronnen. Je wil de leerlingen bronnen geven waardoor zij geïnteresseerd raken.

Ik heb zelf tijdens mijn geschiedenislessen op de pabo ook een mysterie opgelost. Bij dit mysterie zaten dagboekfragmenten van een persoon. Door de dagboekfragmenten werd ik nog nieuwsgieriger. Hierdoor heb ik ervoor gekozen om ook dagboekfragmenten in mijn mysterie te verwerken.

Verder moeten de bronnen die je geeft aan de leerlingen niet te lang zijn. Het moeten korte, krachtige bronnen zijn. Ik heb veel informatieve boeken gebruikt en vooral het boek *Zwarte peper, scheurbuik* van Vibeke Roeper. In dit boek staan allemaal verhalen over de VOC en hoe het leven op een VOC-schip eraan toeging. Toen ik eenmaal de juiste bronnen gevonden had, kostte het niet veel tijd meer om interessante fragmenten voor het mysterie te vinden. Het is soms wel lastig in te schatten welke

bronnen te moeilijk en welke misschien wel te makkelijk zijn. De bronnen moeten genoeg verdieping bieden.'

En in je les? Hoe ging het?

'Het geven van een mysterie-les was erg leuk. Je merkt dat de leerlingen nieuwsgierig raken, omdat je iets gaat doen waarbij zij zelf op zoek moeten naar het antwoord. Ik had ervoor gekozen om niet alle bronnen aan het begin te geven. Hierdoor moesten de leerlingen eerst een tussenantwoord formuleren. Het tussenantwoord was bij bijna elk groepje verschillend. Nadat de leerlingen meer bronnen gekregen hadden, konden zij hun antwoord aanpassen. Uiteindelijk had bijna elk groepje het goede antwoord. Dit vond ik erg leuk om te zien. Wat mij tijdens de les vooral opviel, was dat alle leerlingen actief meededen. Ook kreeg ik tijdens de evaluatie terug dat de leerlingen niet echt doorhadden dat zij met een geschiedenisles bezig waren.

Ik zou dus zeker nog eens een mysterie maken. Het kost in het begin even wat tijd om te maken, maar wanneer je mysterie goed is, wordt het maken van een mysterie ook steeds makkelijker. Ook het enthousiasme dat je van de leerlingen terug krijgt zorgt ervoor dat je het vaker wil gaan doen.'

Heb je nog tips voor je collega's?

'Denk goed na over de verdieping in je les. Niet elk groepje komt even snel tot het juiste antwoord. Geef bijvoorbeeld het ene groepje eerder de extra bronnen dan de andere. Hierdoor kan elk groepje in zijn eigen tempo aan het werk. Zorg er ook voor dat wanneer een groepje al klaar is, dat zij verder kunnen werken aan een volgende opdracht. Hierdoor hoeven zij niet op de rest te wachten, maar kunnen zij verder werken aan het thema. Je kan hierbij denken aan het verder onderzoeken van onderwerpen die passen bij je thema. Bij mijn mysterie zouden leerlingen bijvoorbeeld kunnen gaan onderzoeken wat men op een VOC-schip doet wanneer er iemand overlijdt en wat zij met het lichaam doen. Laat de leerlingen eerst zelf bedenken hoe de mensen het in die tijd gedaan zouden hebben. Vervolgens laat je de leerlingen op zoek gaan naar het antwoord. Hierdoor zorg je ervoor dat er voor elke leerling een uitdaging in zit. Verder is het heel erg handig om je mysterie-les met collega's uit te wisselen. Hier heb je beiden profijt van!'

TOT SLOT

Mocht je willen checken of je antwoord op het prehistorisch mysterie in dit artikel juist was of mocht je een mysterie voor je eigen groep willen maken, dan hebben we een tutorial met praktische tips achter de QR code.

Veel plezier met de voorbereiding én met je mysterie in de les.

**RON MEIJER IS HOGESCHOOIDOCENT
GESCHIEDENIS OP KPZ EN SARA TEN KATE IS
TWEDEDEJAARS PABOSTUDENT OP KPZ.**